

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lapon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnak.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Az evangéliom ereje.

Még szinte most is hallani a zsbongó panasz moráját, mely okt. 10-én itéletet tartott egyik társadalmi osztály nyugalmi napja felett s im' okt. 31-én protestáns egyházaink harangjai nekünk szinte nyugalmi napot hirdettek. Vajjon a létfentartásnak eme küzdelmes korszakában nem félt-e, hogy azok a bizonyos népbarátok reánk is lezognak, a miért a különben is gyötrelmes megélhetést mi is gátoljuk a magunk vallásos cégére alatt? Ugy találom, hogy még ha így van is, ünneplésünkért a felelősséget felemelt fővel vállalhatjuk, aminthogy a szentírásból meritett itéletünk alapján, mely parancsolóan kötelez, hogy mindenkivel szemben egyenlő mértéket alkalmazzunk (Mt. 7, 2) és a melynek erkölcsi igazságaihoz mi protestánsok a magunk álláspontját mindenkor kötni tartozunk - szinte így vállalhatta az a társadalmi osztály is. Miért!? Egyszerűen és mindent megmagyarázólag: *mert ünneplésünk eszmét képvisel.* Lehet, hogy ez eszme némelyek szemében piciny, vagy épen silány; de ez mindegy. Válaszunk az, mit Adám ad a törekvéseit gáncsoló Lucifernek: . . . mindegy, bármi hitvány, volt eszmém, akkor mégis lelkesített. Emelt és így nagy és szent eszme volt.

Ha okt. 31-iki ünneplésünket igaz meggyőződésünk fénye sugározza be, minden gáncsvetés dacára is ünneplésünk szent, melyen a guny vagy harag, a rosszakarat és erőszak egyaránt megszégyenülnek. Templomainkat nem azért keressük fel, hogy mint úgy vélt uj, későbbben kifor-mált vallás követői bizonyos hitbeli bálványok előtt tartsunk tiszteletet, a régi közönséges hitet pedig ócsároljuk. E gondolatnál semmi sem ált hátrább tölünk. A hitbeli ellentéteket feltüntetési és megbírálja az összehasonlító vallástörténelem, mi pedig még ekkor is arról az egyetemes tudományról kívánunk szólni, a mi a lelkileg hivatalosoknak, zsidóknak és görögöknek, tehát mindenkinél kivétel nélkül egyaránt Istennek bölcsesége (I. Kor. 1, 24.), és így üdvössége is. Igen: predikáljuk az evangéliomot. Még pedig épen e napon sokkal inkább, mint valaha. Mert ha volt tisztítani való bőven az egyház szervezeti és hitéletében, abból meg amit Idvezítőnk evangéliomnak nevezett, semmi nem látszott a mélyen belepert porrétegtől. A mikor egy főpap nyíltan merte hirdetni, hogy „ha bármennyi jót cselekszel is, vagy épen véredet ontod a Krisztusért, de ha nem a közegyház kebelébe tartozol, elkárhatsz:“ kézzelfogható az evangéliom szellemének szégyenletes alásütyedése. A reformációnak az marad változtathatlanul örök érdeme, hogy a Krisztus evangéliomát megmentette, szabad levegőre hozta a tudomány éltető melegével ápolta, majd mikor kifejlesztette, beoltotta a világba. Sajnos, azt nem mondhatjuk máiglan sem, hogy a világot az evangéliom szelleme meg is nemesítette volna már. De hisz ez nem is földolog. Elég, hogy ott él szervezetében, mert ez már kész bizonyosság afelől, hogy isteni ereje az egész lomha szervezetet átjárja és egykor csakugyan átalakítja. S mikor Luther az erfurti egyetem és kolostor könyvtárában a könyvek-könyvéről a port leseperte, ezt a szellemet mentette meg a megfulladástól és a mikor Zwingli Zürichben a legelső zárdából iskolát és kórházat alapított, ezt a szellemet repitette világgá.

M.-sziget.

Hajdu Péter
h. vallásánár.

Ősz van.

Ősz van, megvénült még a természet is. A fák, a melyek eddig labdázak a viharral és nagy ellenálló lombzatot neveltek, mint a vihar verte hajó matrózai az árbocokat, és vitorlákat — ledobják az utolsó kis levelet is, hogy a szelekkel minél könnyebben szembe szállhassanak.

Szűkebb körre szorul a természetben is az élet, és mindenütt védelmet könnyebbséget keres. A hangos madár dal pedig mindenütt elhallgat.

Megtépett koronával, ősz felé hajló ábrázattal áll a mi egyházunk is s mint a madár, a mely eddig szabadon tanyázott s most a város felé húzódik; mi is enyhelyet keresünk, védelmi intézményeket alkotunk és a terjeszkedés helyett bástyákat emelünk.

Hát kellene ezek is, de jól megértsük; ma konventi házak és bástyák útján, csupa külső védművekkel és ügyvezetőségekkel még védekezni sem lehet. A harcosnak is nem nehéz páncélokra, sulyos dárdára és kardra van szüksége, hanem tevékenységre, könnyű mozgásra. A gyors alkalmazkodásra és erősen kifejlett lelkitehetségekre. A megvénült hősök pedig rendszeren a dolog könnyebb végét keresik, csapások fáradt, a vágást is inkább csak márkírozzák már. A támadást és összeütközést szívesen elkerülik és a merész harc helyett fogással és taktikával dolgoznak.

És sokszor így járunk el mi is. Zászlónkat gyakran begöngyölítjük, tollunkat letesszük és még protestásoknak, kálvinistáknak sem nevezzük már büszkén magunkat, hanem holmi jelzős keresztyéneknek. Nincs mit tagadni, ezek a jelenségek azt mutatják, hogy simulunk a katolicizmushoz, simulunk, mert vénülünk és gyengülünk, különben nem lenne ellenünkre az a torna, melynek sorompója most a lelkész egyesület megalakulásával előttünk felnyitott és minden daliát bátor harcra hív.

A Tisza István Toldik és Darányi Bencék, ideje ez és a hervadásé, melyben szép ökörnyal szemfedőt sző magára a mező, halotti diszbe öltözik a fa és selyem sirt készít magának a rovar. A cimek, a kitüntetések, a méltóságok, a keresztek ideje ez, a melyben hátat fordítunk a mezőnek és a paloták falait építjük és a paloták termeit keressük és az előkelő világ kimért szertartásaiban, illedelmes semmit nemtevésben, pinsi csaholásban gyönyörködünk.

Odakint holló károg és a farkas üvölt. Nekünk is ellenünkre van az erős beszéd és bátor hangu legényeknek hirtelen torkára forasztjuk a szót és az örvöt nem ismerő szabad farkasokra szívesen tartunk vadászatot. Még ez is erőt jelent

ilyen késő őszi időben, midőn mint a hályogos szemü öreg, úgy pislog az égen az őszi vak nap. Köd ül a láthatáron és a setétségnek ideje érkezett. A nagy fényhatások kora elmúlt, mindenütt csupa temperált színek.

Valamikor a déli verőfény volt a mi elemünk, a nyári viharok ideje a mi kedvünkre való, midőn égett a mezőn a férfi és égett a férfi kezében a dolog. Most fázósokká és félősekké lettünk mi is és szívesen elhuzódunk a világosságtól. Tanult embereink, sajtó, tudomány, haladás kezdenek nekünk kellemetlenek lenni és lelkész és tanító és templom és iskola között a félreértések napirenden vannak.

Ősz van, megvénültünk, nincs mit tagadni rajta és korhadt alkotmányos gépezeteinkkel, bandériális felvonulásainkkal, elaggott püspöki és más méltóságosainkkal, a harctól, a bátor szótól, a fénytől való irtózásokkal erősen készülünk a tél felé.

De a télnek nem csak dermesztő fagyja, védekező hó és jégpáncéljai vannak s odakint tulajdonképen most sem szűnt meg az élet s most sem pihen a küzdelem.

A fa igaz hogy lombjait hullatja s mint a hánykódó hajó vitorláit huzogatja. Ágai azonban annál hatalmasabb munkát végeznek, folyton birkóznak az erősödő viharral és e birkózásban erős zuhogással választják le magokról az elszáradt galyakat, a korhadt részeket, a fagyöngyös diszeket, az életnek, a fejlődésnek akadályait.

Ezt kell, tenni a prot. egyháznak is. Ezt az igazságot kell eszünke vennünk nekünk is, most midőn a reformáció nagy hőseit ünnepejük; emlékeiket, eszméiket szívünkbe felujtjuk és közelgő télnek elébe készülünk.

Télben járunk mi is, de nem örökös állapot ez, hanem csak a természet kimért ideje, mely a nagy szervezetek életét meg újítja és az új tavasznak, az új ébredésnek és új munkálkodásnak lehetőségét előkészíti.

Csak jöjjenek hát az ősz és a tél és velők az elmulás, a viharok. Mind a kettőnek bátran nézünk elébe. Vihar kell, hogy a száraz galyakat lesodorja, elmulás, hogy a feleslegessé vált szervezeteket kiküszöbölje és élet kell mindenek felett, mely az evangéliomban egyházunknak, nekünk, az emberiségnek ígértetett.

dr. Ferenczy Gyula.

Mérlegre Róma, Wittemberg, Genf !

A reformáció évfordulójánál tartunk, a Wartburgi jelenésre emlékezünk; mintegy ébren álomban egy szellem toppant elém is. Körülötte még köd maradvány, a

miből jellemzetesen határozott, merész alakja kibontakozott, allegorizálva, hogy győzedelmeskedik a bizonytalanság kódén; azonban ha rajta nem is, de körülötte még mindig marad köd foszlány: az egészen meg nem győzhető eszme köde. Homloka igazságos és kemény, szemei bántólag merészek, arca mély tulvilági szépségek és érzelmek sejtését hullámoztatja, a mozgásra készen álló szája körül maró gunyba olvadó. Nyakát mellett elszántan neki feszítve, karja dacosan egy mérleggel mered elő.

Megszólítom: „Ki vagy?” Felel: a reformáció szelleme „Honnan?” A bátor és kérlelhetlen igazság országából, hozzátok szerencsétlen emberekhez. „De milyen különös, szokatlan megjelenésed merészsége!” „Azért vagyok szellem,” Jó hogy az vagy s nem szegény kálvinista pap. Kontrakritikát kapnál s fegyelmet nyakad közé, de hallgatlak, beszélj. „Szellem körömben hivatásunk a mérleg; határ vonala Krisztus. Alatta szabadok vagyunk. Agyunk, a megércesedett elfogulatlanság. Ha ördög bukkott apó sapkáján vennék észre lopott, vagy ott fedett drága gyöngyöt, hohó! még azt is mérlegünkre tennők. És ha megüti: mienk! Gyöngy magában gyöngy.

Előttünk a hiba hiba, akár Rómában, Wittenberg vagy Genfben motoztuk is azt elő és a jó jó, ha Rómában, ha Wittenbergben, ha Genfben került is az szelek által elfújhatlan lámpánk elé.

„Ha ilyen hangon szokatlanul” beszélsz, tovább nem adhatom, mert a Protestáns Lap szerkesztőjének indekzába kerül, félvén* szegény, hogy minden ellene zudul; az „atyák” temérdek tanácskozó zöld asztaltól pedig anathema és palástalanítás zudulna feléd!

„Ugy! hát a protestantizmus ma önmaga ellen, a szabadság ellen is protestál? Hát irtózik, fél, gyűlölködik, ha a szellem Krisztus lábai alatt bár, de hátrán hullámszik? Hisz ennek Kálvin láncot törő szelleme örvend, mert a hullámszás: élet, a tespedés, halál.

Kezdem tehát. De előbb ide idézem Róma, Wittenberg és Genf vezér szellemeit. Jer elő hát Róma!

Oh te teljesen bevégzett hatalmas épület, diszed a soha semmi téren hasonlólag nem tapasztalt rendíthetetlen következetesség és dacára önsebidnek és a visszahatások akadályainak külső megjelenésed méltóságteljes.

Oh te nagy alkotás. Te nemcsak következetes, nemcsak méltóságos, hanem az elmúlt 19 század teljes lomtára és hü kinyomata is vagy. Teljes, mert minden rossz és minden jó, a mely Krisztus nevében e világon létre jött és elkövetett, megvagyon te benned. A sok bűnök, elnyomasok, kiirtások, gyilkosságok és a kevés erények is.

Teljes, mert megtalálható benned mindennek a kétség-telen nyoma, a mit az őtestamentumból és az újból és az őskereszténységéből már akár mint külső formát, akár mint szervezetet, akár mint belső lényezet, legyen az bármily misztikus, vagy nem misztikus, a tudományhoz görcsösen ragaszkodó gyökereiddel felszivhattál.

És teljes főképen egyetemes szervezeted s az abban nyilvánuló parancsoló erő folytán. Pápáid hitvány emberek, de emberfeletti hatalommal uralkodnak és még a királyok is engedelmeskednek nekik. Ez az uralkodás, ez a szolgaság a te erőd és a te nagy gyengeséged, a te erényed és a te bűnöd. Legtehetségesebb

* Nem félek és magam is szeretem az ilyen merész hangot.
Szerk.

leghűbb embered is tehetetlen mindent egyenlősítő, mindent kiméző kánonaid prokustes ágyába szorítva. És a legártatlanabb, legszentebb hived is bűnösökké lesznek lehetetlen törvényeid miatt. Viszont, legromlottabb hitű és erkölcsű papod is, gondolkozzék vagy beszéljen bármiként is kívül, de bent az oltárnál és a szószéken „én”-jét aláveti annak a feltétlenül fellette álló szerves nagy „én”-nek, melyet csak egy jótáival is át nem léphet. És ha valaha ama rettentő francia forradalom, nem úgy mint ma a „modern” tagadó „tudomány” és theológiával, hanem egy világra szóló véres fenekestől felfordulással, mint adáz világ forradalom ismétlődne, hogy nemcsak Párisban, hanem mindenütt „elcsapnák az Istent” és a Krisztust (mint ma a modernnek és a tulzó szociálisták, anarchisták stb. stb.): görcsösen szorító vasmarkaid, mint bár zsarnok, de hatalmas biztosíték közül a végromlás üszkei között sem engedné ki a babonák árnyai között is megőrzött keresztet; a mennyországot és poklot feltétlenül hinni parancsoló kánont. A mindent megemészítő üszkék nagy késő felépülése után az utódok változás alá nem vetett holt nyelvedből ásnák ki mintegy az eltemetett, de meg nem szűnt Herkulanum és Pompeji hagyatékaik közül a régi alapokat.

De óh! te elhagyatott rom ne bizd el magad: azon dicsért jókat csak meglehet találni benned, mert ugyancsak keressélni kell az omladványok között, mintha csak az egyiptomi 9 csapást mérte volna rád bűneid miatt az Isten. A 10-ik csapást, új szülötteid lelkeinek elvesztését is végre hajtottad volna, te a lelkeket öldöklő gonosz angyal! ha ezt az áldott Szentlélek külön-külön meg nem akadályozta volna a mégis csak Istenhez imádkozó egyénekben.

Oh te Pharaók és Caesároknak örököse, rabszolgaság világa, ördöggel, pokollal ijesztő romlott Babylon leánya. Old el a láncokat és ne oltsd meg többé a világosságot, tisztítsd meg magad a százados romlásból és piszokból.

Örizz a mi igazi ereklyéd, akár feleslegesek, akár csudálatosak, akár badarságnak nevezi is ezt a világ, ha az a biblia és őskereszténység hagyományainak megfelelő. De mondj le a csalatkozhatatlan pápaságról, hagyd fel a visszaélésekkel, melyekbe Krisztus alakját, szellemét, evangéliomát elhomályosítottad. Ne keresd a hatalmat, a pénzt, a fényt az élvezeteket, hanem az idvességet magát. Ne üldözd és üzd el a tökéletesedést becsületesen kereső embervilágot s ne kényszerítsd őket oda, hogy miattad az egyház régi multját is megtagadják és szent külsőségeket is a te képmutatásod miatt megvessék. Reformálódj, ez a hivatásod. Térj meg, ez kötelességed. Feléd hangzik a Chlodwigot keresztelő püspök szózata: „égesd meg a mit imádtál és imádd a mit megégettél.”

És te Wittenberg dicső szellemeddel Lutherrel. Légy áldott! Dicsérlek: visszadtad és kihirdetted az evangéliomot, eltörölted a hamis bűnbocsánatot, Krisztust tetted pápáddá. Dicsérlek, mert a bölcs mérséklet anyala vezetett: megtartottad a mi igaz, jó, szép a régiből, ha nincs is a bibliában, hiszen abban minden mellékes részlet dolog nem is foglaltathatik, sértene is az Isten könyve méltóságát.

De de . . . az első küzdelem óriási elfoglaltságában leginkább csak a benső lelki, idvességi, egyéni kérdések, az ingyen kegyelmből hit által nagy hitigazság töltötte el majdnem egész agyadat. És így nem gondoltál a távoli jövőre, a 100 millió tul való megszorodás organikus szükségére. Oda adtad Krisztus menyaszonyát

az anyaszentegyházat világi zsarnokoknak vagy mint leveleidben panaszkodtad : világi pápáknak ! Ugy-e magad feljajdultól Melanchtonnal együtt : ez utolsó állapot gonoszabb az elsőnél. És az a mai napig. A német egyház nyakán száradt a hitvány, felületes, világias, keizerliche und königliche és a sok partikuláris „fürstliche“ ringyongy ultraliberális pápaság és pápácskaság.

Az óra mutatott az evangéliomra igazítottad, de a kerekeket biztos kötés alá nem tetted : ma német papjaid és theologusaid sok légiója nyíltan sőt agítálva meg tagadhatja a Krisztust ma, holnap Istent, lelket, örökkévalóságot (hát még a múltban a racionalizmus dühöngésének korában !) Ezt a gyűlöletes Róma soha nem tette, nem a legocsmányabb elfajulás korában sem. A non plus ultránál megállott : a Krisztus örök istenségét, szüztől születését, az evangéliom isteni csudáit meghagyta égi szikrának, hogy ez mindenható erejével kárpótolja az egyének szívében az egyház tévedéseit és nagy bűneit. De az evangéliomi egyház „tisztaságával“ sem kárpótolhatja az egyén szívét, ha egy Krisztust letagadó pap a vallásoktatástól kezdve fel a szószékig fokozatosan gyökerestől kitepi a fundamentalis igazságokat.

Szent igaz, hogy ezt te oh Luther sem nem tetted, sem nem akartad. De ez így történik mindenütt a hol nem a próféták, hanem a fejedelmek és világi hatalmasok uralkodnak, a hol ez egyház felett nem az egyház rendelkezik, a hol a Krisztus egyháza szolga és az egyéneknek minden szabad. Oh Luther, Luther !

Elégetted a római bullát, győzedelmesen lábaid alá tiportad a kánont, trónusa feléről (kár volt nem egészen) ledobtad annak Istennel mérkőző, csalhatatlan és mindeneken uralkodó urát, ki még az egyén idvessége keresésének szabad útját is elzárta. Csak ez organumot, különösen annak klérusát egy másik fajta ösgöggel és utálatos önzéssel az anyaszentegyházzal mint „lelki házzal“ össze ne cserélted volna ! Jól tetted, viaskodtál mint Jákób hajnalig, de nem az Urat, hanem az ördögöt győzted meg.

A miben benne volt az Isten Lelke, azt ugyan Rómában se győzhettél volna le, de a mi gonosz volt, azt legyőztél.

Es csak hajnalig viaskodtál, mert a hajnal és hajnal után a nappal viaskodása már nem a tied és korodbelié, hanem azoké, a kik jönnek vagy még később jönnek tovább viaskodni, ám már két ellenséggel : a bár tisztult, de még mindig meg nem tisztult Rómával és a fejlődésében kiskorulag abban maradt sőt visszafele menő, modern belsőleg féktelenné vált, külsőleg a kúriarchia hatalma alá került s megnyomorított protestáns egyházzal, önmagokkal.

Es te Kálvin, te fény fejű, vas jellemű hős ! dicserje neved az utókor. Végre te megláttad a szegény embert és a népet is, mely egykor ült nagy sötétségben és a Megváltóban látott nagy világosságot. Egyházad nem ur a szolgák felett, nem is az urak egyháza, hanem a Krisztusban egyenlő, szabad nép gyülekezete. Institúcióid az emberi lángész remeke.

Még tovább buktatva a római bitorló trónját, az örök, mindenható, mindenek felett szabadon uralkodó igazságos Istent tetted feltétlen mennyei Urrá a szívek és azok idvessége felett. Megalkottad a kérlelhetlenül szigorú egyház fegyelmet, hogy irthassad az ördög művét a féktelenség, erkölcstelenség gyomát. A bibliának a sákramentumok mivoltának magyarázatával is a külsőt csak külsőnek hagyva, erős következetességet a bensőre és a menny felé irányítottad a hívő tekintetet. Mint

egy határozottan kifaragott érc mű a bensőség és egyszerűség karakterével emelkedik építményed a sötét babona, tévely, bűn és a határozatlanság ingoványa felett. Méltán az igazságos, szigorú, jellemdus Kálvin a neved.

De tudd meg, te sem vagy hibák nélkül, hiszen hol vagy te gyarlóság fia a csalhatatlan bölcs Istentől ? Ugy e te magad lázadtál volna fel első sorban, ha követőid csalhatatlan pápa féle tekintélynek tartottak volna ?

Ugyan ! nem voltál feltétlen isteni tekintély, te is tévedhettél, mert ember voltál, sőt tévedtél is. Legelső sorban neked is az a hibád, a mi a Lutheré : mellőzted a pápai trón teljes felfordítását az apost. csel. 15. r. szerint való organikus világ központnak tényleges vagy legalább irataiban az utókorra számítva elvileg való felállításával. Te is csak a bensővel küzködtél, mintha bizony nem e gyarló földön, nem testbe öltözött szellemek volnánk, mintha bizony a Krisztust és az ő apostolait leimádkozhatnánk az égből, hogy a földi anyagi követelmények szerint is, testi szájjal, kézzel kormányozzanak, ellenőrizzenek, alkossanak és alkottassanak, az eclesia militans mind belső, mind külső munkáiban nemcsak általános mennyei, üdvösségi, hanem részletes gyakorlati utasításokat adjanak, amelyeknek ma már annyi fele szétoszolva, annyi sok féle individuummal több mint száz millióval szemben csak is úgy lehet fogantatja, ha meg van az egyöntetűség. Egyöntetűség meg csak úgy lehet, ha meg van a szerves egység, szerves egység pedig szerves központ nélkül abszurdum. Ha nem hiszed Kálvin, vedd elő a bibliát, az apostoli kort és a józan ész elfogulatlan logikáját. Vettétek volna a mintát, bár szolgálilag szóról-szóra az ap. cs. 15-ről, állították volna fel Jeruzsálemben, vagy a megdöntés érdekében éppen Rómában a biblia szerű apostolok székét minden országból való képvisellel az országok presbitériumainak választásai útján. a kiknek a vallás kérdéseire vonatkozó végzéseiben megnyugodhatnánk éppen úgy, mint a hogy most is józan keresztényi értelemben a rend kedvéért megnyugsunk országos zsinataink végzéseiben. E szent szék a zsinatokon kívül is folyton működne minden nap. Kiadnák a világra szóló jelszavakat.

Vezetnék az embereket, nem hogy uralkodjanak rajtuk, hanem hogy szolgáljanak nekik és szolgálják az evangéliomi haladás szent ügyét.

(Folyt. köv.)

E. Objectivus.

Roma locuta. A sárospataki nagy per.

E per folyamán is az történt, a mi az emberi dolgokkal rendesen történni szokott. A személyi és mellékes vonások, elterelték az elvi szempontokról a figyelmet. Etikett és érzelmi momentumok is vegyültek a dologba. Hatalmi kérdéssé vált az alkotmányos tényezők közti összeütközés s a kerület nem bíró, hanem mint sértett fél határozott. Határozott pedig úgy, hogy a másik felet egyszerűen felfüggesztette. Ez a határozat a legnagyobb eltévelyedés, mert nem az volt a vita tárgya, hogy ki az erősebb, ki a hatalmasabb, hanem az, hogy joga volt-e a tanári karnak igazgatóját megválasztani és joga volt-e az Igazgató Tanácsnak e tör-

vényesen végrehajtott és megsem támadott megválasztást meghusítani, akad. igazgatót rendelni. Hogy Zoványit nem volt igazsága e kérdésből kifolyólag felfüggeszteni s hogy az ellene lefolytatott eljárás az erőszak bélyegét viseli magán, affelől senkinek semmi kétsége. Itt a bosszuállás dolgozott, mely vakon rohan a veszedelembé és nem gondolja meg, hogy a mi törvényeink erejét nem a hatalom biztosítja, hanem azoknak igazságos, alkotmányos és közmegegyeztető keltő böles alkalmazása. S az a kerület, mely most egy papi jellegű ferfiuval olyan kegyetlenül és kinnéletet nem ismerő módon járt el, tehetetlen lett volna csak egy egyszerű egyházközségi taggal szemben is, ki a Zoványi beadványát magáévá teszi. Csak rabszolgával szemben lehet tekintet nélkül eljárni és akkor is csak a rabszolgatartó urnak, kinek kezében korbács suhog és Rómának, a ki mindig így beszélt . . . :

Kivonat.

A tiszáninneni ref. egyházkerület 1907 évi szept. hó 24. közgyűlésének jegyzőkönyvéből.

A főiskolai igazgatótanács 1907 évi június 25. és 26-án Sarospatakon tartott üléséből bejelenti hogy az akadémiai szék által az 1907/8 évre akadémiai és közigazgatóvá megválasztott Zoványi Jenőt — tekintettel arra a sajnálatos körülményre, mely szerint „Zoványi Jenő az egyházkerülettel és az igazgatótanácsal szemben a nyilvánosság előtt huzamos időn át folytatott kimméletlen s igazságtalan támadásai miatt csak a közel multban sujtott fegyelmi büntetéssel” — hivatalába nem iktatta be. Mert erkölcsi lehetetlenségnek tartja, hogy Zoványi Jenőt a főiskola tanári karában arra a kimagasló állásra segítse, amelyen neki a főiskolát a legtekintélyesebb testületek előtt gyakran képviselni, az ifjúságot a felsőbbek iránti tiszteletre saját példájával reanevelni egyik legkiválóbb kötelessége.

Ugyancsak az igazgatótanács felterjeszti Rohoska József és Dr. Szabó Sándor főiskolai tanároknak beadványát, mint az akadémiai szék többségével szemben nyilvánított kisebbségi különvéleményt, melyben az igazgatótanács eljárását példátlanak és törvénytelennek allítják s arra kéri az egyházkerületet, hogy utasítsa Zoványi Jenőt, mint törvényesen megválasztott közigazgatót hivatalának azonnal való elfoglalására.

Ez ügygyel kapcsolatban olvastatott az abauji és gömöri egyházmegyének ideterjesztett határozata melyben mindket egyházmegye mély sajnálkozásának ad kifejezést a tanári kar azon részének eljárása felett, a mely szerint Zoványi Jenőt közigazgatóvá választotta; az igazgatótanács eljárását pedig helyesli s bátor és erélyes fellépését és Zoványi Jenővel szemben tanusított magatartásáért üdvözl.

Olvastatott továbbá Zoványi Jenőnek a püspöki hivatalhoz intézett fegyelmi panasza, melyben kimméletlen sertegetések és újabb gyanúsítások mellett az igazgatótanácsot súlyos kötelesség mulasztással és hivatali hatalmával való visszaéléssel vádolja s ellene az egyházi V. t. c. 34 §-ának 1. és 6. pontja alapján a fegyelmi eljárás megindítását kéri.

Püspök ur — a közgyűlés elé terjesztett válasza szerint — Zoványi Jenő panaszlevelét azzal az értesítéssel küldötte vissza, hogy az a fegyelmi eljárás megindítására alapul nem szolgálhat, mert az igazgatótanács eljárásában sem a hivatalos kötelességnek tudatos elhanyagolása, sem a hivatalos hatalommal való visszaélés

nem foglaltatik, sőt ellenkezőleg az igazgatótanács neheztelt határozatát bizonyára abban a meggyőződésben hozta meg, hogy hivatalos kötelességének ilyen módon tesz leginkább eleget.

Püspök urnak eme végzése ellen panaszló felebezést adott be az egyházkerületi bírósághoz, kérve hogy ez fogadja el az igazgatótanács ellen bealott fegyelmi panaszát a fegyelmi eljárás alapjául s ezt a nevezett tanács ellen a törvény szabványai szerint járassa le, egyben bejelenti azt is, hogy mivel az egyházi törvények nem arra valók, hogy akárminő hatalmasság is kényekedve szerint figyelmen kívül hagyhassa belőlük, a mi neki éppen alkalomszerűleg nem tetszik, illetékes helyen a püspök ur ellen is fegyelmi panaszt fog beadni szintén kötelességmulasztás és hivatali hatalommal való visszaélés miatt.

Világi elnök az ügy tárgyalása és határozat hozatal előtt a püspök ur nevében is kéri, hogy miután a jelen ügyben mindaketten meg vannak vádolva, az elnöklés alól a jelen ügyben mentessenek fel.

Egyházkerületi közgyűlés habár püspökének és a főgondnok helyettesnek pártatlanságáról és elfogulatlanságáról feltétlenül meg van győződve s az ő elnöklésüket a jelen ügyben is teljesen törvényesnek vélné tekintettel az ő tiszteletreméltó kijelentésükre hozzájárul ama kívánságukhoz, hogy a jelen ügy tárgyalására az elnöki székét átadhassák a hivatalkör szerint következő azon esperesnek és gondnoknak, a kik az igazgatótanácsnak nem tagjai. Ily értelemben az elnöki székét Keresztury József alszóempléni esperes és Meczner József abauji e. m. gondnok foglalják el.

Tanácskozás folyamán Komjáthy Béla ungi e. m. gondnok a következő határozati javaslatot terjeszti be: „Az egyházkerületi közgyűlés az igazgatótanácsnak azon eljárását, hogy Zoványi Jenőt, közigazgatói állásába be nem iktatta, helyesli minek természetes következménye a közigazgatói állás betöltése iránti intézkedés, mit az Egyházkerület jelen határozatának jogerőre emelkedése után fog megtenni.

Amennyiben pedig Zoványi Jenő ugyanazon állításait, melyekért fegyelmi büntetést szenvedett, beadványában fenntartja sőt fokozni igyekezik, a feleltes hatóság által valótlanknak kimondott vádakát megismétli, az igazgatótanácsot, püspököt birói hatáskörükben tett intézkedéseiben durván megsérti, ellene a fegyelmi eljárást elrendeli és állásától való felfüggesztése céljából az illetékes hatóságot megkéri.

Egyházkerületi közgyűlés a jelen ügy adataiból, a felolvasott határozatból és beadványokból arról győződött meg, hogy az igazgatótanács 25-iki határozatával nemhogy törvényteleniséget, vagy kötelességmulasztást követett volna el, de éppen magasabb kormányzói bölcsesség által vezéreltetve a főiskola jól felfogott érdekében tagadta meg Zoványi Jenőtől az akad. igazgatói hivatalba való beiktatást.

Egyházkerületi közgyűlés biztos tudatában van annak, hogy az igazgatótanács az akad. tanári kar autonomikus jogait az akad. igazgató választás szabadságát nem akarta sérteni vagy korlátozni, de a kormányzati rendszabályok 14. §. e) pontja alapján részére biztosított hatáskörben járt el, midőn a jelen esetben a beiktatást megtagadta.

Másfelől a legmélyebb megdöbbenéssel, szinte megbotránkozással értesül közgyűlésünk arról, hogy Zoványi Jenő a püspöki hivatalhoz intézett beadványában az igazgatótanácsot és magát egyházkerületünk püspökét, az egész magyar ref. egyház köztiszteletben és be-

csülésben megöszült patriarkáját kiméletlen, durva módon törvénytelenességgel, hivatali mulasztásokkal és visszaélésekkel vádolja, sőt az egyházkerületi és konventi bíróságnak alig pár hóval ezelőtt hozott jogerős ítélete után is folytatja a sárospataki főiskola és az egyházkerület belbékéjét, jó hírnevét veszélyeztető s az áldásos és eredményes együttműködést lehetetlenné tevő munkáját.

Közgyűlésünk azért egy értelemmel hozzájárul Komjáthi Béla határozati javaslatának lényegéhez és határozatilag kimondja, hogy 1. az igazgatótanács eljárását, mely szerint Zorányi Jenőt az akad. és közigazgatói hivatalba be nem iktatta, helyesli és jóváhagyja; ebből folyólag 2. felhívja a főiskolai igazgatótanácsot, hogy a szükséges intézkedést az új akad. igazgató megválasztására és beiktatására nézve haladéktalanul tegye meg; 3. Zorányi Jenő ellen az 1904—7. évi V. t.-c. 42. §. c) pontja alapján a fegyelmi eljárást hivatalból elrendeli és ennek foganatosítása végett az ügy iratait a jelen jegyzőkönyvvel együtt, az egyházkerületi fegyelmi bíróság egyházi elnökéhez teszi át.

Kiadta Sárospatakon 1907. szeptember hó 26-án.

Radácsi György
egyh. ker. főjegyző.

A konvent és a nyugdíjintézet.

(Konventi jegyzőkönyv 28. szám.)

Az ülés ismételt megnyitása után olvastattott az országos ref. lelkészi nyugdíj- és gyámintézet végrehajtó bizottságának következő jelentése:

Főtiszteletű Egyetemes Konvent!

Az országban részint lelkészi értekezleteken, részint egyházmegyei és egyházkerületi gyűlések végzéseiből az országos lelkészi nyugdíjtörvény végrehajtására vonatkozólag annyi és oly fontos kívánalom és indítvány hangzott föl és terjesztett végrehajtó bizottságunk elé, hogy azokról az alábbiakban külön jelentést tenni kötelességünknek tartjuk.

I. Teljesíthetetlen kívánalmak. Az egyházmegyék és lelkészertekezletek különösen három olyan kívánalmat hangoztatnak, a melyeket már az egyházkerületek is teljesíthetetleneknek nyilvánítottak. Ilyen az, hogy hivassék össze a zsinat és módosítsa a nyugdíjtörvényt; ilyen az, hogy halassza el az egyetemes konvent a nyugdíjtörvény végrehajtását mindaddig, míg az állam a lelkészek kongruáját 2400 K-ra föl nem emeli; ilyen végül az, hogy a nyugdíjintézeti tagok pótló belépési járulékát vagy legalább ennek visszamenőleg fizetendő 4 % -os kamatját fedezze az egyetemes konvent a nyugdíjintézeti 400 ezer korona állami hozzájárulásból.

Végrehajtó bizottságunk ezeket a kívánalmakat, illetőleg javaslatokat behatólag mérlegelte, de egytől-egyik teljesíthetetleneknek találta. A zsinatnak új ülésszakra való összehívását megengedhetőnek nem tartja, mert egy kellő előkészülettel, gondos szakértői számításra alapított s az illetékes tényezők hozzájárulásával hozott törvényt megváltoztatni akarni, mielőtt a végrehajtását megkíséreltük, nem tartja egyházunk méltóságához illő eljárásnak. A nyugdíjtörvény elhalasztását nem tartja lehetőnek. Nem először azért, mert az elhalasztással kockára tennék a már költségvetésileg biztosított 400 ezer korona állami hozzájárulást. Nem másodszor azért,

mert a lelkészi fizetéseknek 2400 koronára való kiegészítése nem csupán az egyetemes konvent jóakaratóból függ és ha ez a kiegészítés előbb vagy utóbb meg is történik, a fölemelt kongrua a fölemelés arányában emelné a kongruás nyugdíjintézeti tagok fizetési kötelezettségét. Azután a nyugdíjtörvénynek akár zsinat utján való módosításába, akár életbeléptetésének konvent utján való elhalasztásába abból a pénzügyi okból sem tanácsos belemenni, mert a nyugdíjintézet sürgős felállítása nélkülözhetetlen feltétele a roskadó gyámintézet megerősítésének, hisz mindenki tudja, hogy a lelkészi gyámintézet évek óta fizetéképtelen, hogy nyolc év óta az országos közalap évi 50—50 ezer koronás segítségével él. Végül azt a javaslatot sem tartjuk elfogadhatónak, hogy a nyugdíjintézeti tagok pótló belépési járulékát vagy legalább ennek visszamenőleg fizetendő 4 % -os kamatját fedezze az egyetemes konvent a 400 ezer korona nyugdíjintézeti állami hozzájárulásból. Nem pedig azért, mert azt a 400 ezer koronát egyházunk se nem erre a célra kérte, se nem erre a célra kapta s bizonyos, hogy az államkormány sem engedné erre fordítani.

Mindezeknél fogva a végrehajtó bizottság tisztelettel javasolja, hogy mind a nyugdíjtörvény életbeléptetése elhalasztásának, mind a tagok járulékának a 400 ezer korona állami hozzájárulásból való fedezésének ügy erkölcsi, mint jogi és pénzügyi szempontból célra nem vezető indítványai fölött az egyetemes konvent térjen napirendre.

II. Teljesíthető kívánalmak. A tiszáninneni, a dunántúli és a dunamelléki egyházkerületek, valamint a békéscsaba egyházmegye közgyűléseinek felterjesztései utján a végrehajtó bizottság a nyugdíjtörvény végrehajtása tekintetében több olyan indítványról és javaslatról értesült, a melyek a nyugdíjtörvény módosítása nélkül, de az ügyrend és a végrehajtási utasítás pótlásával és módosításával elfogadhatók és határozottá emelhetők. És mivel a végrehajtó bizottság nagy súlyt vet rá, hogy a nyugdíjtörvény és az érdekelt tagok anyagi erejének lehető kimelésével és érzelmünknek lehető megnyugtásával lépjen életbe: tisztelettel kérjük az egyetemes konventet, hogy a jelzett felterjesztések alapján összeállított következő pótló végrehajtási utasítást elfogadni és határozottá emelni s egyben elrendelni méltóztassék, hogy ezen pótló utasítás és a már kibocsátott ügyrend alapján a végrehajtó bizottság a jövő évi rendes konventi ülésre készítse el a törvény 4. §-ában követt végleges nyugdíjintézeti szabályrendelet.

Pótló utasítás a lelkészi nyugdíj és gyámintézeti törvény végrehajtásához. 1. Az egyházi törvények VII. t.-c. a kötelezett tagok kötelezettsége kezdetének ideje tekintetében nem intézkedvén s ezáltal ennek megállapítását a végrehajtás körébe utalván, egyetemes konvent a belépési kötelezettség legkésőbbi határidejéül 1908. évi január 1-ső napját tűzi ki, minden kötelezett tagra nézve; annak megállapítását azonban, hogy nyugdíjába beszámítandó éveit 1908. január 1-től, vagy a gyámintézet keletkezésétől, vagy rendes lelkészi szolgálata kezdetétől, vagy segéd-, helyettes lelkészi, tanári minőségben eltöltött évei kezdetétől kívánja-e számíttatni minden rendes vagy missiói lelkész szabad elhatározásától teszi függővé s ennek megfelelően a püspöki, illetőleg esperesi hivatalok utján felhívatni rendeli a lelkészeket az iránti nyilatkozattételre, hogy mely időponttól kívánják teljesíteni a visszamenő befizetéseket. A nyilatkozatok f. évi december 1-ig a végrehajtó bizottsághoz küldendők. (Budapest, IX. Kálvintér 7. sz.)

A visszamenő befizetés ekként fakultatív tétetvén, ebből kifolyólag.

a) Azok a lelkészek, a kik 1908. január 1-től kívánnak a nyugdíjintézetbe belépni, kötelesek törzsfizetésök 23 %/o-át s ha a gyámintézetbe a 10 %/o belépési járulékot még be nem fizették, a törzsfizetésök 33 %/o-át) mint belépési járulékot vagy azonnal egész összegében, vagy öt év alatt öt egyenlő részletben befizetni, mely utóbbi esetben a másik évtől kezdve a hátralékos részletekből 4 %/o egyszerű kamat is fizetendő.

b) Azok a lelkészek, a kik gyámintézeti tagságuk vagy rendes lelkészi szolgálatuk kezdetétől akarják nyugdíjigényüket számíttatni, kötelesek törzsfizetések 23 %/o-át s annak a beszámíttatni kért idő kezdetétől esedékes 4 %/o egyszerű kamattal vagy egyszerre, vagy öt év alatt öt egyenlő részletben befizetni. Ezen részletek után kamat nem fizetendő. (26. §. 1.)

c) Azok a lelkészek, a kik segéd- vagy helyettes lelkészi s illetőleg tanári éveiket is be akarják számíttatni, ha időközben a gyámintézet tagjai lettek s ha beszámíttatni kért éveik a gyámintézet előtti időre esnek gyámintézeti tagdíjat nem fizetnek, hanem olyan eljárás alá esnek, mint a kiknek rendes állásban eltöltött éveik vannak, t. i. a törzsfizetésnek 23 %/o-át s ennek 4 százalékos egyszerű kamattal fizetik; de ha beszámíttatni kért ideiglenes szolgálati éveik egészben vagy részben a gyámintézet létesítése óta eltelt időre esnek, akkor a belépési járulék s ennek 4 százalékos kamattal kívül még a 2 1/2 százalékos gyámintézeti tagdíjat s ennek 4 százalékos egyszerű kamattal is kötelesek vagy egyszerre, vagy öt év alatt kamat nélkül befizetni.

d) Azok a lelkészek, a kik nem tagjai a gyámintézetnek, kötelesek törzsfizetésük 33 százaléka, mint belépési járulékot, ennek a beszámíttatni kért időtől számított 4 százalékos kamattal, továbbá szolgálatuk kezdetétől a 2 1/2 százalékos gyámintézeti tagdíjat s ennek 4 százalékos kamattal vagy egyszerre, vagy öt év alatt öt egyenlő részletben befizetni, mely utóbbi esetben a másik évtől kezdve a hátralékos részletektől 4 százalékos egyszerű kamat is fizetendő.

2. Miután a nyugdíjösszeg megállapításánál 40 évnél több szolgálati évet be nem számíttatnak, azok a tagok kik 40 szolgálati évet betöltöttek, csupán a belépési járulékot s ennek 4 százalékos kamattal fizetik, de a 40 szolgálati éven túl tagsági díj fizetésére nem köteleztetnek; a fenntartó testület azonban ez esetben is köteles a 2 százalékos évi járulékot fizetni.

3. Törzsfizetés alatt a lelkész által jelenleg élvezett azon fizetés értendő, melyet az egyetemes konvent a gyámintézet szervezése alkalmával megállapított, továbbá ezenkívül az államtól kapott kongrua, mint magasabb fizetés, azon lelkészeknél, kik fizetésekiegészítésben részesülnek. De miután dacára, az Orsz. özv. árv.-gyámintézet alapszabályai 18. §. 2. pontjának, mely azt rendeli, hogy a gyámintézeti járulékok az 1894. évben jóváhagyott s az egyetemes konventhez felterjesztett Jelentő-ívekben kitüntetett és az 1895. évi 29. sz. végzés értelmében kiigazított fizetések alapján állapítandók meg és dacára annak, hogy az egyetemes konvent több alkalommal, de különösen 1901. évi 12. 7. sz. a) határozatával legszigorubban elrendelte, hogy az 1894. évi Jelentő-ívekben feltüntetett fizetésen felül a kiegészítési összeg után is kötelesek a 10 százalékos belépési járulékot és a 2 1/2 százalékos évi tagdíjat befizetni, számtalan esetben kisebb fizetést mutattak ki s ennek megfelelően kisebb összegek után fizették a gyámintézeti járulékokat: egyetemes konventünk elvül

mondja ki, hogy mindenki azon összeg után igényelhet nyugdíjat s így azon összeg után fizetendő a pótló belépési és évi járuléka is, a mely összeg után fizeti jelenleg gyámintézeti járulékát. Ha ezen összeg kisebb a törzsfizetésnél, vagyis a Jelentő-ívben kimutatott fizetés és kongrua összeadásából előálló összegnél és az illető valódi törzsfizetése után kíván nyugdíjban részesülni, ugy ezt joga van kívánni, de köteles a fizetéskülönbözethez 10 százaléka, ennek a gyámintézet létesítésétől illetőleg, ha később lépett szolgálatba, ennek kezdetétől számított 2 1/2 százalékos évi tagdíjat s mindkét összeg 4 százalékos egyszerű kamattal egyszerre vagy öt év alatt kamatmentesen befizetni.

4. A régebben szolgáló lelkészekre nézve a kényserhelyzet nyomása alatt elfogadja egyetemes konvent a jelenlegi állapotot s megengedi, hogy azon összegből fizessék a nyugdíjintézeti járulékot, a mely után fizették a gyámintézeti; de jövőre nézve a legszigorubban elrendeli, hogy magasabb fizetésbe lépés esetén a régi lelkészek is, az újonnan belépők pedig minden esetre az 1894. évi jelentő-ívekben kimutatott fizetés, továbbá a kongrua után fizessék a nyugdíjintézeti belépési járulékot és évi tagdíjat. Ezért felhívja a nyugdíjintézet végrehajtó-bizottságát, hogy minden lelkészre nézve szerezzék meg az 1894. évi jelentő-ív adatait, valamint hogy tartsa nyilván a fizetés-kiegészítésre nyert összeget s ez uton állapítsa meg mindenki törzsfizetését és a netaláni fizetés eltitkolási eseteket hozza az egyetemes konventnek tudomására.

5. Az intézetbe felvett tagok állását fenntartó testület ugyanazon összeg után lévén köteles évenként 2 százalékos fizetni, a mely összeg után fizeti az illető javadalmazás az évi járulékot: a lelkészi állás megüresedése esetén és annak tartama alatt az állásfenntartó egyház, tekintet nélkül arra, hogy mennyit fizetett az előbbi lelkész, azon összeg után köteles fizetni az évi 2 százalékos járulékot, a mely összeg az 1894. évi jelentő-ívekben megállapítva van, miután ezen idő alatt a kongrua fizetése szünetel.

6. A mennyiben a férj életében nem fizette volna be gyámintézeti vagy nyugdíjintézeti belépési járulékát és tagdíjat, ez a hátralék az özvegy évjradékából törlesztessék le, illetőleg tartassék vissza, de csak oly mértékben, amennyivel kevesebbet fizetett be az elhalt férj, mint fizetésének 10 százaléka és öt évi gyámintézeti (2 1/2 százalékos) tagdíja.

7. Egyetemes konvent utasítja a végrehajtó-bizottságot, hogy azon esetben, ha egy családban hatnál több neveltetési, vagy gyámolítási segélyt igénylő árva van, ezeknek segélyezése iránt esetről-esetre tegyen indokolt előterjesztést az egyetemes konventnek.

8. Egyetemes konvent az Ügyrend 47. és 48. §-ában említett szempontban 1-sei határidő megváltoztatásával megengedi, hogy az intézeti tagok és az állásfenntartó testületek a törvényszabta járulékokat minden év november 1-ig fizessék be.

9. Ha valamelyik kötelezett tag a tagsági ivben előirt okmányokat be nem szolgáltatva s így korábbi éveit beszámíttatni nem kívánta, ugy tekintendő, mint a ki 1908. január 1-től válik az intézet tagjává s a befizetésre engedett öt évi kedvezményt igénybe venni nem kívánja; ezért tőle törzsfizetésének 23 százaléka s ha a gyámintézetnek nem tagja, a törzsfizetés 33 százaléka egyszerre beveendő.

10. Egyetemes konvent felkérni határozza a valóság és közoktatásügyi miniszter urat arra, hogy 1898. XIV. t.-c. 11, §-a II, 1. p. értelmében a lelkészi nyug-

díjjárulékot a lelkészi fizetésből levonásba venni s azokkal kiegészítést emelni méltóztassék.

11. Egyetemes konvent felkérni határozza a válás és közoktatásügyi miniszter urai arra, hogy az 1901. évi méjus 25-ről 30,353 sz. alatt kiadott utalványozási eljárás 9. pontja értelmében megengedni méltóztassék, hogy a nyugdíjintézeti járulékokat az egyházi főhatóságok a lelkészi kongruákból visszatarthassák, illetőleg közvetlenül a rendeltetési helyökre juttathassák.

12. A nyugdíjtörvény 9. szakaszának végső rendelkezése kimondja, hogy „a nyugdíjösszeg megállapításánál 40 évnél hosszabb szolgálat nem számítható be;” ennek megfelelőleg az egyetemes konvent kimondja, hogy 40 éven túl tagdíj fizetésére senki se kötelezhető, még abban az esetben sem, ha az illető nem megy nyugdíjba.

13. Félreértések elkerülése végett az egyetemes konvent elhatározza, hogy a 65 éves korra nézve az 1908. évi január 1. az irányadó.

14. A tagok befizetési kötelezettségére nézve mindig a választást, illetőleg az állás- és javadalom-változást követő év január 1-je az irányadó.

15. Azok a gyámintézeti tagok, akiknek a törvény értelmében vagy nem szabad belépniök (15 §. d.) vagy nem akarnak belépni (7. §.) a nyugdíjintézetbe, az egyesített nyugdíj és gyámintézetnek 1908 január elsején túl is tagjai maradhatnak, de csak gyámintézeti tagsági joggal és ha a gyámintézeti tagsági joggal és ha a gyámintézeti kötelezettségeket tovább is teljesítik.

16. Lelkészjellegű nyugalmazott tanár, ha lelkészi állást nyer is, a nyugdíjtörvény 15. §-ának d) pontja értelmében a lelkészi nyugdíjintézetnek tagja nem lehet.

III. Egyébb fölterjesztések. 1. A dunántúli és duna-melléki egyházkerületek közgyűlései egybehangzó felterjesztéssel azt kéri, hogy a nyugdíjtörvény 8. §-ának utolsó pontjában az a rendelkezés, hogy az ideiglenes szolgálati évek visszamenő beszámításánál az összes nyugdíjintézeti járulékok befizetése az után a rendes lelkészi javadalom után teljesítendő, a melyre a javadalmas megválasztott, akként alkalmaztassék, hogy ne az utolsó javadalom, hanem az időnként elvezett javadalom után fizessenek az érdekeltek.

Végrehajtó-bizottságunk bár a kért törvényalkalmazást méltányosnak tartja, de tekintve, hogy a szakértő számítás mindenütt a legutolsó javadalmat vette alapul, hogy azok a régebbi lelkészi fizetések, a melyekről itt szó van, okmányilag nehezen igazolhatók s hogy a különböző fizetések a járulék-kiszámítást nagyon megnehezítik, tisztelettel kéri az egyetemes konventet, hogy egymásután több javadalomra választott lelkészeknél mindig a legutolsó javadalom tekintessék befizetési alapnak.

2. Az alsószaboles — hajduvidéki egyházmegye kérése a nyugdíjintézeti végleges szabályrendelet elkészítése és a nyugdíjintézeti járulékok szabatosabb megállapítása iránt az e tárgyban hozott fenti határozat által elintéztést nyert.

3. A kolozsvári egyházmegye az a kérelme, hogy a 65 évnél idősebb lelkészek visszamenő befizetésénél az 1 százalék kiegészítő tagdíj után kamat ne szedessék mint a törvény 8. §-ával ellenkező kérelem nem teljesíthető, valamint ugyanezen egyházmegyének az a kérése is mellőzendő, hogy a 6 karenc év ne az 1908 év január 1-én, hanem az 1907. év augusztus 1-én vegye kezdetét.

4. Az erdővidéki egyházmegye ama felterjesztése, hogy a nyugdíjtörvény életbeléptetése mindaddig halasz-

tassék el, míg az állam a lelkészi korpótlékot meg nem adja, e jelentés 1. p. részében kifejtett okoknál fogva figyelembe nem vehető.

5. Az erdélyi egyházkerület igazgatótanácsának fölterjesztésében fölemlített amaz eshetőségre nézve hogy lelkészjellegű nyugalmazott tanár, ha rendes lelkésszé választatnék, tagja lehetne-e a lelkészi nyugdíjintézetnek, a végrehajtó-bizottság kimondandónak véli hogy ezt a lehetőséget a nyugdíjtörvény 2. § és 15. §-ának d) pontja egyenesen és határozottan kizárja.

6. A tiszáninneri egyházkerület fölterjesztésének 9 pontja kéri annak határozati kimondását, hogy ha valamely gyámintézeti, 1908-tól nyugdíjintézeti tag, az 1908—1914-ig terjedő karenc években hal meg, az elhunyt tag családjának kamat nélkül fizesse vissza a nyugdíjintézet a befizetett járulékokat.

A végrehajtó-bizottság e kérelem mellőzését kéri, mert a nyugdíjtörvény 16. §-a egyenesen kimondja, hogy „az egyszer belépett belépési járulékok és tagdíjak visszakövetelésére senki semmi esetben nem nyerhet jogot.”

7. Zoványi Jenő, előbb tiszaföldvári lelkész, most sárospataki theol. tanár s kezdet óta gyámintézeti tag kérdésére a végrehajtó bizottság tisztelettel kéri, mondja ki az egyetemes konvent irányelvül azt, hogy az eddigi gyámintézeti tagok, ha a nyugdíjintézetbe nem is szabad, vagy ha nem akarnak is belépni, 1908. jan. 1-én túl is tagjai maradhatnak az egyesített orsz. ref. lelkészi nyugdíj és gyámintézetnek, de csak gyámintézeti tagsági joggal és csak ha a gyámintézeti kötelezettségeket tovább is teljesítik. Budapest, 1907. okt. 21. Kiváló tisztelettel *Dókus Ernő* a végrehajtó-bizottság elnöke. *Szöts Farkas* végrehajtó-bizottsági előadó.

KÖZÉLETÜNK.

A máramaros-ugocsai ref. egyházmegye közgyűlése.

(Folyt. és vége.)

A lyceumi igazgatótanács jelentései kerültek ezután a közgyűlés elé. Megemlítésre érdemes ezek közül az, hogy új igazgatóvá Bede László vallástanár választott. De egyidejűleg részére egy évi szabadságidő engedtetett, hogy amerikai missióját befejezhesse, a helyettesítéssel Simon Géza tanár biztatván meg; kiemelendő a jelentésből, hogy a legatíó intézménye bevált különösen a jogakadémián, továbbá hogy az internátus és jogász menza kifogástalanul működik s hogy a felvételnél s kedvezmények adásánál mindig előnybe részesíttetnek a lelkészek, tanítók fiai. Végül külön jelentést tett az igazgató tanács arról, hogy immár a hetedik jogtanár is megválasztott a római jogi szakra. dr. Márton Géza volt budapesti ifju ügyvéd személyében.

Egész sereg segélyezési ügyben tett ezután propositiót a közgyűlés az egyházkerülethez és conventhez. Elintézték több telekkönyvi kiigazítási, adórendezési, kölcsönfelvételi, adásvételi, fizetés rendezési ügyet. Ezek között különösből kiemelkedik, — a sok szomorú képnek kedves ellentétéül a técsői belhivatalnoki fizetés rendezési ügye.

Técsőn u. i. 1862-ben egy Ferkó Nagy János nevű

presbyter egy 1000 forintos alapítványt tett, azon célal, hogy azt az egyház kamatoztassa s kamatos kamatokkal növelje mindaddig, amig abból a belhivatalnoki fizetések rendezhetők lesznek. Ez összeget az egyház belkörüleg oly ügyesen kezelte, hogy ma 54,029 kor. 24 fillér készpénz és 300 drb. técsői takarékpénztári részvény felett rendelkezik az egyház, melyeknek kamata 4321 korona és osztaléka 2100 korona együttes jövedelme egy évre 6422 korona!

A técsői presbyterium most az 54 ezer koronás tőkét ketté választja. 40 ezer koronának kamataiból és a részvényosztalékokból belhivatalnokok fizetését pótolja, — a többi 14,029 korona 24 fillért most is külön kezeli, külön kamatoztatja, míg 20 ezer koronára rug, s majdan annak felét ismét fizetésre rendezésre fordítja — felét ismét gyümölcsösztetvén, s így tovább, ekként a végtelenségig biztosítván a belhivatalnoki fizetéseknek bár lassan, de biztosan időközönként következő emelését. A jelen fizetés rendezés a hívők vállairól sok terhet levett, megváltja a közmunka tartozás (fabefuvarozás) egy részét, leszállítja az iskolai tandíjját, — s mégis egy-két száz koronával növeli a lelkészi és tanítói fizetéseket is.

A minden irányban körültekintő presbyteri propitiót az alapítvány felhasználását illetőleg jóváhagyta az egyházmegye, s új díjlevelek kiállítását rendelte el.

Jelentékenyebb tárgya volt még a gyűlésnek az új egyházi törvények életbeléptetésére vonatkozó különböző intézkedések megtétele. Ez különben egy pár hó előtt ugyancsak Nagyszőlősen megtartott tanácsbírói értekezlete készítette elő. Ahol a törvény megengedte teuntartotta az egyházmegye a régi szokásokat. Egyházközségi képviselői közgyűléseket a nagyobb helyeken sem kíván szervezni. A tantestületek képviselőinek számát nem növelte, presbytereket is csak itt-ott egy-két taggal, — a tanácsbíró testület számát kettővel, birság összegeket meghagyta a régi összegekben, iskolák feletti felügyeletet meghagyta a régi módon, — noha felmerült az a gondolat, hogy az alsószabolcs-hajduvidéki tractus mintájára nálunk is szerveztessék az egyházmegyei tanfelügyelői állás. A különféle — törvény által követelt — szabályrendeletek alkotására egy bizottság küldetett ki. Szegedy Gyula, Tóth Ferenc, Nagy Endre és e sorok írójának tett dolguk a különböző szabályzatok szerkesztésével. Megalakították az új számvevőszéket Szikszay esperes elnöklete alatt Szegedy, Tóth Jenő dr. világiak; Tóth Ferenc, Varga Károly és Nagy Endre lelkészek megválasztásával. — Az új egyházi adókulcsnak facultativ életbeléptetése végett az egyházakkal való tárgyalásra esperes, s helyettesül Bihary Lajos küldetett ki.

Sok tanácskozássra adott okot a lelkészi nyugdíjintézet ügye. Átiratok érkeztek a felsőszabolcsi s a hevesnagykunsági egyházmegyéből e tárgyban, — a gondnok megnyitó is foglalkozott vele. Kimondotta az egyházmegye azt is, hogy szükség esetén a keblbi gyámintézet vagyonának ama feleslegét, melylyel szemben semmi féle jogigény senki részéről nem támadható igénybe veendi esetleg arra, hogy a belépési járulékok 4 %-os kisedelmi kamatainak fizetésében az e révén tulságosan megterhelt szegény idősebb lelkipásztorokon segítsen.

Több kisebb adminisztratív ügy elintézése után délutáni 2 óraker közepén volt a nagyszőlősi Vigadó nagytermében.

E banketten is igen emelkedett tónus uralkodott. György Endre gondnok különösen szép beszédet mon-

dott, amelyben szelid humorral rajzolta meg egyházi közéletünk és egyházpolitikai helyzetünk képét. Egy régi anekdotát citált, amely szerint a kétségbeesett gazda, amikor látta, hogy jég veri a kalászt bontogatni készülő buzáját, cséphadarót fogva püfölte a vetést s elkeseredve kiáltott fel az égre: No most Uram Isten, lássuk, mire megyünk ketten!

A mi egyházi életünkben is akadnak, akik mivel érzik, hogy már kopog a hátunkon az új áramlatok jégverése, készek kezükbe ragadni a cséphadarót és belső zavarok támasztásával pusztítani el egyházunk élet erejét, amihez kívülről jövő támadók nem férhettek.

Az a másik anekdota is nagyon találó a mi helyzetünkre — György Endre szerint — amely az Esterházy juhászáról maradt fenn. Az angol vivóval állította szembe u. i. állítólag a gróf a juhászát a farkós botjával. A juhász csak türte, amint az angol nagy hókusz pókuszok közt levágta előbb az egyik, aztán a másik fület is, s csak akkor forgatta meg győzelmesen a farkós botot, amikor megsokallva az inzultusokat külön engedelmet kért és kapott a gazdájától.

Mi nekünk is megcsontították már a fülünket, de még tétlenül veszteglünk.

Sőt a másik példázat hasonlatára kezdünk pusztítani, kezdünk össze veszni mi a két testvér egyházfenntartó elem egyháziak és világiak. S hogy ez jégverésnél, cséphadarónál jobban árt egyházunk vetésének, — tudhatjuk épen kerületünk száz év előtti történetéből a Sinai féle harcából, a hierarchia és kúriarchia csatáinak emlékeiből. — Szerencsére e mi egyházmegyénknek sem vezetőinél, sem az egyházközségek belsejében papok és világi elem közt jelentékenyebb összeütközések nem voltak eddigéle, s ez reményt nyújt a jövőre.

Most különösen szükségünk van a bekére, a jelenlegi politikai átmeneti állapotban, az ellenséges áramlatok között s kettős erővel kell örködnünk, hogy hiveink lelki nyugalma fentartsuk, sebeiket orvosoljuk a keresztyén szeretet olajával.

György Endrén kívül, aki az új lelkészeket éltette dictiókat mondtak Sarkadi helybeli paróchus az elnökségért, Szikszay Marikovszky-ért, Marikovszky igen szép beszédben a lelkészi karért, Bihary Lajos a világi elemért, Biky Ferenc Özv. Acélné br. Perényi Lujzáért mint az ugoecsi egyházak kegyes jóltevőjéért s még többen.

Délután a késő estébe nyúló bírósági gyűlés volt, melyen több közigazgatási vitás kérdést döntöttek el.

Dr. Gergely György,
világi aljegyző m.-szigeti
jogakadémiai tanár.

Előterjesztés az országos lelkészi nyugdíjintézeti befizetés ügyében az egyházkerületi főgondnokhoz.

Méltóságos Gróf, Egyházkerületi Főgondnok Ur!

A legújabb egyházi törvények közzététele óta nagy érdeklődéssel és sok tekintetben indokolt részvétellel figyeltük a lelkészi nyugdíjintézetre vonatkozó törvényszakasz végrehajtása körül felmerült nehézségeket s azokat a keserű panaszokat, melyek ez alkalomból nem csak egyházkerületünkben, de országszerte elhangzottak. Ugy értesülünk ugyan, hogy az említett törvényszakasz életbeléptetésének nehézségein, sokszor elviselhetetlen voltán a közelebbi konventi ülésezés alkalmával jelen-

tékeny könnyítések történtek, de a nyugdíjintézetbe belépő lelkészeknek azon a terhén, hogy a beszámíttatni kívánt szolgálati évek arányában a belépési járulékot a kamatokkal együtt meghatározott idő alatt befizetni kötelesek, könnyíteni nem lehetett.

Ezt előre is tudva, a fentebb említett érdeklődésnél fogva tisztelettel alulírottak arra a gondolatra jöttünk, hogy olyan lehetőséget keressünk, mely e nagy teher elhordozását, ha csak részben is, könnyebbé fogná tenni. Ilyen módozatul kínálkozik az az eljárás, a mely szerint az egyházkerületi pénztárban kezelt valemelyik pénztári alap jövedelme felhasználtnak arra, hogy a fizetési kötelezettséggel terhelt lelkészek belépési járulékából a lehetőségig egy bizonyos rész innen fizettetnek be.

Ebben a tekintetben tulajdonképen nem is mi vagyunk már a kezdeményezők, mert hiszen épen a Méltóságos Főgondnok uré volt az a gondolat, hogy az egyházkerületi pénztár XIV-ik csoportja, az úgynevezett „Csekélyebb fizetésű lelkészek segélyezésének alapja” lehet az a segélyforrás, mely jövedelmét erre a célra nyújthatná.

Engedje meg a Méltóságos Főgondnok ur, hogy megragadva ezt a gondolatot, az alábbi előterjesztést tehessük Méltóságod elé.

Részint az esperesi, részint az egyházmegyei pénztári hivatalok szíves közreműködésével összegyűjtöttük a lehető adatokat, a melyek alapján megállapítható az az összeg, a mennyit egyházkerületünk belépésre kötelezett lelkészei az országos lelkészi nyugdíjintézet pénztárába 23 százalékos belépési járulék címen befizetni kötelesek. Ezeknek az adatoknak az alapján főbb vonásokban úgy látjuk, hogy kihagyva a belépésre nem kötelezettek közül azokat a lelkészeket, a kik kimaradási szándékukat az esperesi hivatalokhoz eddig bejelentették s nem számítva azokat, a kik kápláni évök beszámítását is óhajtják a szolgálati évekre, 237,649 k. 36 f. lenne az egyházkerületünk kebelén szolgáló lelkészek belépési járulékának az összege. Nagyon valószínű azonban, hogy a legközelebbi konventi határozatokban foglalt engedmények után ez a szám jelentékenyen apadni fog.

Vizsgálva most már az igénybe venni szándékolt pénztári alap erejét, úgy találjuk, hogy a XIV. pénztári csoport 1908. évi költségvetési tervezete 5699 k. fedezeti többletet ígér, mely a kezelési illetékek elengedése esetén (mit az I. pénztári csoport kedvező helyzete nem zár ki) 6375 k. 40 fillérre emelkedik.

Emelni lehet még ezt a fedezeti többletet azzal az eljárással is, hogy a lelkészi özvegyek s árvák segélyezésére az 1906. évi 239. sz. a kelt egyházkerületi végzés 12-ik pontja értelmében erre a csoportra előirányzott 400 k. segélyösszeg ideiglenesen a XV. csoportra háritatnák, melynek előirányzati fölöslege 449 k. 22 fillért tesz, a mely a számadás eredményében rendszerint kedvezőbb szokott lenni.

Ilyen eljárás követése mellett a XIV. csoport fedezeti készlete 6775 k. 40 fillért tenne. Ezt 5 éven át a belépési járulékok törlesztésére fordítva, 33,877 korona jutna a lelkészek terhének könnyítésére.

Abban a vélekedésben vagyunk, hogy az összes belépési járulékból — ha már többet nem lehet — legalább 20 százalékot ebből az 5 évi kamatból kellene fedezni. Azonban a járulék 20 százaléka 47,529 k. 87 fillért tesz és így a XIV. csoport 5 évi kamatjövedelme 13,652 k. 87 fillért hagy fedezetlenül a 20 százalékból. Ha a legutóbbi konventi határozatban foglalt

kedvezményből kifolyólag a belépési járulék többször említett összege nem szállana alább, arra az esetre úgy gondoljuk, hogy e hiányt 5 évre elosztva, 2730 k. 57 fillérnyi hozzájárulást a XIX-ik pénztári csoport terhére lehetne háritani, mint a mely a 19—907. sz. egyházkerületi végzés 6. d. pontja értelmében a felemelt államsegély 60 százalékat évenként ezentul is nyeri, 73,529 k. 40 fillérben.

Abban az esetben, ha előterjesztésünk s az abban foglalt számítástételeink szerencsések lesznek a Méltóságos Főgondnok ur helybenhagyását megnyerni, mely tisztelettel kérjük, hogy az ügy előkészíthetése céljából az egyházkerületi pénzügyi bizottság közbelépésével a ft. egyházkerületi közgyűlés elvi hozzájárulása s az újabban szükségessé váló adatok egybegyűjtése érdekében az intézkedéseket megtenni méltóztassék.

Abban a reményben vagyunk, hogy miután közüdomás szerint az egyházmegyei gyámintézeti pénztárak részéről is tervbe van véve a belépési járulékok terhéhez való hozzájárulás: egyházkerületünk lelkészeit jelentékeny könnyébbítés fogja megnyugtatni az országos lelkészi nyugdíjintézeti kötelezettségek teljesítése körül.

Előterjesztésünk mellett mely tisztelettel vagyunk a Méltóságos Főgondnok urnak

Debrecen 1907. okt.

alázatos szolgálai

Eröss Lajos
theol. akad. tanár.

Márk Endre
egyházkerületi ügyész.

Rózsa Sándor
egyh. ker. pénztárnok.

KÜLÖNFÉLÉK.

Levél a szerkesztőhöz.

Kedves szerkesztő öcsém uram!

Én ugyan eleitől fogva nagy tisztelője voltam a hatalmasságoknak, mert úgy tanultam, hogy azok az Istentől vannak és azért is mert jól tudom, hogy hatalmasul is cselekesznek büntetvén az ellenök vétkezőket harmad és negyed izinglen. Kár hogy Zoványi professor ur is nem tudta ezeket, most nem volna ilyen nehéz állapotban se be se ki minta küszöb. Lám, hogy a tudós ember még nem okos ember, de nem erről akartam most szólani kedves öcsém uram, hanem arról, hogy ezt az egytetemes konventet sohase szerettem. Anyai bajom volt vele a domestika miatt is, pedig én az egész kivetést mindig jól előre beküldtettem a kurátorral s mégis külön számadást követeltek rajtam és mindenféle jegyzőkönyveket. Hurcoltak is takarosán, de végre én is rájöttem, hogy nem pénz kell ide, hanem

rubrika, egy kis okos kivonás, meg a türelmes papiros. Azóta nem is mulasztjuk el pontosan kitölteni a bevallási ivatek kezdvén a hátralékon, folytatva azok törlésén és végre a folyó évi kivetés után a halálozások és elszegényedések feljegyzésén. Most pedig már meg is engedték, hogy akár a közkasszából is fizessük, én ugyan régen is abból fizettem, de hát így még jobb. Utóvégre nem is olyan rossz ez a domestika, a múlt évben is ebből csináltattuk meg a kerítést meg az ólat, a konventtel pedig, kivált a mostani ülése óta egészen kivagyok békülve.

Olyan szépen rendbe tette a nyugdíjintézet ügyét, mint a parancsolat, az fizessen a ki akar, azután pedig rálépett a fizetésemelés mezejére, a mi fő. Baksa Lajos kurátor urnak annyi ezer koronát rendelt (Ő lesz ezután a konventen a főreuder) amennyi százból áll a mi fizetésünk, de hát ez nem a mi pénzünkől telik, hanem az állam pénzéből, meg a kerületekéből. Nem szeretem ugyan, hogy ezt a derék embert innét Szegedről elteszik, holott ilyen nagy pápista helyen még erővel is tartani kellene valami kálvinista főrendet, tehát ez a Tisza István gróf ur dolga, azután én úgy is csak Vásárhelyre járok. A fizetését azonban én is helyeslem és úgy tudom, hogy ha kevesebb is, az urak után mi is csak következünk. Mondtam én ezt akkor, mikor a három milliót megszavazták az egyházi adóra, nem kell félni, a papnak mindegy akarki fizessen s ha az urak helyett az állam fizet, annál jobb. Szerkesztő uram öcsém pedig az egészet a nyugdíjba adta volna, de ha nekünk papoknak is olyan fizetésünk lesz, nem is kell nekünk a nyugdíj. Csak azt nem tudom, hogy az egyházi ügyekre miért nem tettek oda valami papot is, vagy ha azt nem, hát ezt a derék Sass Bélát? Ha a pap is csak pap magában, a kurátor se az egész eklézsia.

No hiszen megjártuk a választással. Szívesen rá szavaztam volna én is, mert hogyne szavaztam volna, mikor még szegény Ozsváthra is szavaztunk, de nem tudtam, hogy rá kell szavazni. Ne haragudjon kedves öcsém uram, csakugyan sok bajunk van ezekkel a tanárokkal, azután honnan tudjam én, hogy ki hol igazgató vagy hogy él e meg? Bizony itt mi a provincián nehezen élünk, nem is termett, az is drága a mi termett, jövőre pedig alig vetettünk. A hitek is gyengén vannak, az új templomot is jobbadán az amerikai pénzből építettük, meg az adósságból; nem csuda, ha az egyházmegye fegyelmét akasztott a nyakunkba érte. De már ezen túl vagyunk, a templom szentelésre azon-

ban kár volt elnemen jönni* szívesen látlunk volna kedves öcsém uramat is, legalább ebből is csak azt látta volna, hogy mindenképen ránkférne az a fizetés javítás, ha másért nem hát a sok hivatalos vendégségekért is. Az lesz még a céció, a mit majd a konventen laknak el, ha a nagyház felépül, de erre majd Baksának legyen gondja, a kinek tessék által adni a mi tiszteletünket is. Ő lesz már a mi gazdánk és egy kis tökesegély, a misszió és domestika mellett még mi reánk is felférne.

Vénfalusi Dániel m. p.

— **Október 31-ike.** Állítólag e napon volt a reformáció emlékünnepe, de még itt Debrecenben is legfeljebb annyi jelentette meg a nagy kálvinista városnak, hogy a felsőbb leányiskola növendékei a gályarabok emlékének megkoszoruzásához felvonultak. Igaz, hogy az oratóriumban is tartott istenitisztelet, melyen Kecskeméti M. Lajos és S. Szabó József szolgáltak, de elmaradt az ünnepi harangszó és elmaradt a nagytemplomba való felvonulás, a nyilvános köz isteni tisztelet és az egymással versenyző énekkar magasztos éneklése. Már magáért ez utóbbiért (egy-egy új ének született meg és adatott elő e napon is) kár volt a régi gyakorlatot megváltoztatni, melylyel a kollégium utat mutatott a debreceni egyházak és a debreceni lelkészeknek és a többi nagy ref. gyülekezeteknek. Mert más alkalommal ezek presbitériumai és küldöttei is eljöttek Debrecenbe, meg nézni, hogy mint folyik le ez a nagy emlék ünnep, melyen a Krisztus és az evangélium különösen prédikáltak. Most üres templomot és egy a halottak estéjéhez készülő nagy várost találtak volna a jó kecskemétiak, kik Debrecen után indulva az idén ünnepeket először. De így ég tovább a láng, mely a régi üszkőn meggyuladt és itt Debrecen már kihalt. A múlté vagyunk már mi is. A nagy Kálvinista tenger apadóban van s vize mind beljebb-beljebb huzódik, sőt nem is tenger már, hanem csak mozdulatlan tó.

— **A véres templom szentelés.** Elvünk ellen van a kath. testvéreink ügycibe beleavatkozni, azonban a csernovai véres templom szentelés alkalmából rá kell mutatnunk arra, hogy így jár a kath. egyház midőn a benne lévő nagy hierarkiai elv ellenére, csakhogy hatalmi posztóját biztosítsa, a népet is megmozdítja és agitációját a tömegekre is kiterjeszti. Ezek a teljesen figyelmen kívül hagyott rétegek elsőben ugyan nagy hállával veszik a megtiszteltetést, az érdeklődést és szívesen állnak kötélnék némi politikai választásoknál, meg a kath. szövetségi gyűléseknél s még a szekularizáció ellen is tiltakoznak, de azután lassan önállósítják magokat és saját vágyaik és törekvéseik is támadnak. Ezért nem helyeselte az egyház Olaszországba a De Murri gróf féle kath. nép szövetségeket s ez az oka, hogy a felvidéki tót nép, melyet a kath. egyház vezetett be és vezetett fel a politikai tényezők sorába s hozott öntudatra, most rendre a kath. egyház ellen fordul s már a lázadás terére is lépett. Mi reformátusok is megdöbbenéssel nézzük ezeket a jelenségeket s nem örülünk a kath. egyház zavarain, de konstatáljuk, hogy mindez a nagy agitacionális politika következménye, mely a mily természetes nálunk, a hol a nép

* Olyan sokadalom volt meg tolongás mint a radnai bucsun. V. D.

minden, ép oly természetellenes ott a hol a nép semmi és nem is lehet más csak semmi.

— **A „Vasárnapi Ujság“** október 27-iki száma 30 képe között bemutatja az elhunyt báró Podmanický Frigyes, a Nemzeti Szalon őszi kiállítását, Boesor Istvánt, a pápai kollegium egykori nagy hírű tanárát (az emlékére minap rendezett pápai ünnep alkalmából) stb. Mikszáth Kálmán és Pekár Gyula regénye, Haraszthy Lajos és Jörgné Draskócy Ilma verse, Wharton Edith angolból fordított regénye bő szépirodalmi olvashatóknak. Egyéb közlemények: tárcacikkek az újabb hadiszerekről, Rudyard Kiplingről, a hétről, képek s cikk Libay Sámuel mult századi magy. drótművészről, Pörge Gergely művészi rajza, Bartha Miklós siremléke, képek az ónodi Rákóczi ünnepről, a bécsi Reichsrats ülése, a melyben a kiegészítési javaslatokat beterveztették, Vanderbilt Gladys arcképe, sportképek s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, Közintézetek s egyletek, Sakkjáték, Képtalány, Egyveleg stb. „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre négy korona, a „Világkrónika“-val négy korona 80 fillér. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV. Egyetem utca 4. szam.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, felévre két korona 40 fillér.

— **Református ifjusági lap.** Régóta vágytunk egy ref. ifjusági lap, egy magyar diák ujság után. Vártuk ezt a ref. tanár egyesülettől, a Prot. Irod. társaságtól, utoljára is a derék Lic. Rác pápai tanártársunk csinálta meg olyan bravúrral, a mely haladottabb világban is számot tett volna. A baj csak az, hogy ennek a kedves prot. ifjusági lapnak a „Szövétneknek“ mely az idén már második évfolyamát járja, nincsen elég előfizetője. Ha nincsen hát legyen, gondoskodjanak róla a prot. gimnáziumok prot. tanárai s ne legyen középiskolánk, hová ez a lap legalább 100 példányba ne járna. A szegegyebb tanulóknak meg az iskola részéről kellene e lapot ajándékba adni.

— **Konventi előadó.** A főtiszt. és méltóságos konvent előadói állást létesített 12.000 k. fizetéssel 4000 k. lakbérrel összesen 16000 k. javadalommal. A konventnek eddig is voltak fizetéses előadói (Közalap, missziói, jegyző stb.) mindazonáltal kétséges előttünk, hogy joga volt-e a kerületek megkérdezése nélkül ez állás szervezését betöltését és az is, hogy opportunus volt-e a mi viszonyaink közt ez állás javadalmát ily magas összegben megszabni? Szerintünk nem. A konvent delegáció és nem hatóság, a köz egyház javait kezeli, de a kerületek felhatalmazása nélkül nem költheti el. 16000 koronás javadalom pedig 1600 koronás lelkészi fizetések mellett valóságos istenkisértés. És lám, hogy ezt és az irodára előirányzott 48.000 koronát kilehetett 3.000.000 koronából hajlítani, de egy lelkész helyett is abból a nyugdíjintézeti járulékot megfizetni nem lehetett. Ilyen az emberek bölcsessége. Azt azonban természetesnek tartjuk, hogy ha előadóvá olyan férfiut választottak meg, mint Baksa Lajost, Szeged város főkapitányát, neki kisebb fizetést megadni nem lehetett. A mi megjegyzésünket azért az ő személyétől teljesen elkívánjuk választani s örömmel üdvözljük őt ez alkalomból is mint egyházunk hű fiát és jelesét. Azt a nézetünket azonban nem hallgathatjuk el, hogy az a módszer, mely ebben az előadói állás rendszeresítésében megnyilvánult mindenképen tarthatatlan s ellene teljes erővel kell a kerületeken sikra szállani.

— **Lelkész beiktatás.** Szabolcs községben a napokban tartotta nagy ünnepek között beiktatását Tomory Dezső az ujonnan megválasztott ref. lelkész. A beiktatást Görömbey Péter esperes végezte, aki szép beszédet tartott az új lelkészhez. Délben bankett volt, melyben számos felköszöntő hangzott el.

— **Lelkészválasztás.** A varbói (Felsőborsod) ref. lelkészi állásra október 6-án a hivek Kun József s.-szentpéteri segédlelkészt választották meg egyhangulag. A zágoni ref. gyülekezet Antal Lajos lisznyói lelkészt, — a haranglábi ref. gyülekezet Nagy Mihályt, — a küüllőszéplaki ref. gyülekezet Gálfi Sándor, — az egestői ref. gyülekezet Magyar Zoltánt választotta meg lelkipásztorává.

— **Az uri ima ötszáz nyelven.** A cierkewelli Gilbert és Revington kis könyvet ad ki, a melyben a Miatyánkot ötszáz nyelven lehet majd olvasni. A könyv nagyon drága lesz, mert mindössze csak 200 példányt fognak belőle nyomni s a szedést a megjelenés után azonnal szétosztják. A kiadó cég szedőterme most valószínűleg látványosságzámba megy. Kinaiak, japánok, borneói zuluk s a világ minden részéből szedők állanak a szekrények előtt. Legérdekesebb a kínai betűszedő, aki a jelek és betűk ezreivel dolgozik, a mig a rövid imádságot kiszedi.

— **Halálozás.** Folyó hó 22-én délelőtt 10 órakor helyezték örök nyugalomra Szász Istvánt, Pöcsmegyer-Leányfalva pestmegyei nagyközség érdemes református lelkipásztorát, hiveinek, nagyszámu rokonságnak és jóismerősnek részvéte mellett. A 72 évet élt agg lelkipásztor 47 évig állott egyházának szolgálatában, hiven ápolván a rábizottakat. A gyászszertartást Kontra Imre tótfalusi, Vargha László alsó-németi és Veörös Jenő pöcsmegyeri ref. lelkész végezte.

— **Nagy ünnep Debrecenben.** Ez a nagy ünnep két kiváló ref. ember, egy pap és egy egyházi tisztviselő emléket üjtja fel. A magyar irodalmi és tudományos világ szép ünnepe fog lezajlani november 3-án a Magyar Fűvészkönyv százados évfordulója és ezzel kapcsolatban a Diószegi — Fazekas emlékmű leleplezése alkalmával Debrecenben. Az ünnepélyeket a debreceni Csokonai-kör rendezzi a természettudományi társulattal karöltve.

— **Evangélikus tanárok szervekedése.** Az ev. fő- és középiskolákban működő tanárok évekig dolgoztak egy országos egyesület létesítésén. Munkálkodásuk eredményeképen okt. 20-án megalakult az ágostai hitvallásu evangélikus tanárok országos egyesülete. Az alakuló közgyűlésen, Budapesten mintegy háromszáz vidéki és fővárosi tanár részvételével, Poszvek Sándor, a soproni theologia igazgatója elnökölt. Az országos középiskolai tanáregyesület a közgyűlésen dr. Négyessy László a református tanárok országos egyesületét dr. Sinka Sándor debreceni tanár képviselte. Az alakuló közgyűlés az előkészítő bizottságnak egyhangu lelkesedéssel köszönetet szavazott. Ezután a választásokat ejtették meg. Elnökké egyhangulag dr. Meskó László igazságügyi államtitkárt választották, akit az elnöki szék elfoglalásakor Poszvek Sándor igen melegen üdvözölt. Meskó László székfoglaló beszédében örömmel köszöntötte az új egyesületet s annak legfőbb céljául a többi vallásfelekezet tanáraival és a már működő tanáregyesületekkel való együttműködést jelölte meg. Kiemelte, hogy az egyesületnek az egyházzal való jó viszonyt fejlesztenie kell és hazafias irányban kell dolgoznia. A gyűlés ügyvezető-alelnökké Magócsay-Dietz Sándor egyetemi tanárt, alelnökké dr. Masznyik Endrét és Fischer Miklóst, titkárrá Gömör Jánost és dr. Jeszenszky Istvánt választotta. A

gyűlés ügyvezető-alelnöke Mágócsy-Dietz Sándor megköszönte a közgyűlés bizalmát, a mely erre kimondta, hogy a szakosztályok megalakítását a jövő közgyűlésre hagyja. Az alakuló közgyűlést ezután az országos középiskolai egyesület nevében dr. Négyessy László, a református tanárok országos egyesülete nevében pedig Sinka Sándor üdvözölte. A gyűlés mindkettőjüknek jegyzőkönyvi köszönetet szavazott s jegyzőkönyvbe iktatta báró Prónay Dezsőnek, Kaczián Jánosnak és Poszvek Sándornak az előkészítés munkájában szerzett érdemeit.

Tartalom-jegyzék: Az evangéliom ereje. Hajdu Péter. — Ősz van. Dr. Ferenczy Gyula. — Mérlegre Róma, Genf, Wittenberg. E. Objectivus. — Roma locuta. A sárospataki nagy per. — A konvent és a nyugdíjintézet. — Közéletünk: A máramarogocsi egyházmegye őszi közgyűlése. Gergely György. — Előterjesztés az országos lelkesi nyugdíjintézeti befizetés ügyében. — Különfélek.

Felelős szerkesztő: *Dr. Ferenczy Gyula.*

Pályázat.

Alantírott agg lelkész, az összes lelkesi teendők végzésére segéd lelkészt keresek. Fizetése leendő: megfelelő egy szobás lakás, tőlem 100 k. és teljes ellátás, a káplántartási kongruából pedig 500 k. Az ajánlkozó ifju személyes vagy levélben jelentkezék bizonyítékaival nov. 10-ig s állását nov. 20-án foglalja el.

Magos-liget Szatmármegye 1907. okt. 18. u. p. P.-ujlak. (Mult héten tévesen 1000 K. volt.)

Pásztor István,
ref. lelkész.

Segédlelkészt keresek.

Évi javadalmazás 600 korona s teljes ellátás mosatáson kívül jelentkezést kérem cimemre küldeni.

Fábiánháza (Szatmár m.)

Asztalos Kálmán,
ref. lelkész.

Löfkovits Arthur

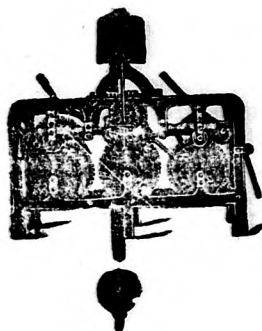
— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23.

**Az ország összes iskoláiban
használt iskolai könyvek és
tanszerek a legelőnyösebben
szerezhetők be a tiszántuli
ref. egyházkerület főbizomá-
nyosánál a**

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

cégnél Debrecenben

Nagy képes árjegyzéket kívánatra a cég

ingyen és bérmentve küld.

Hajdumegyei Népbank mint szövetkezet.

Hetedik évtársulatát 1907. január elsején nyitja meg melybe tagok már most is és az év folyamán bármikor beléphetnek.

Az intézet **tagjainak száma** rövid három évi fenállása alatt 2400-ra emelkedett, a kik **13,000** törzsbetétre több mint **580,000** koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt **1.700,000 korona tőkének felel meg.**

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamattal folyósít.

Kölcsönöket a negyedik évtársulatra már most adunk. **Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamattal is ben-**

foglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni. Kölcsönöket adunk : 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jóállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések a negyedik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

HEGEDÜS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkiadóhivatalában Debreczenben 2 kor. havi részletfizetésre megrendelhető :

A legelső magyar protestáns egyháztörténet. (Képes diszmunka.)

Most jelent meg :

A MAGYAR EVANGÉLIOMI PROTESTÁNS EGYHÁZ TÖRTÉNELME

Farkas József, Kovács Sándor és Pokoly József közreműködésével

Szerkesztette : ZSILINSZKY MIHÁLY.

Könyvtári félbörkötésben 19 k. Közel háromszáz szöveggel, tizenkét melléklettel és számos kézirathasonmással.

Csodálatraméltó, nemes küzdelem történetének a vázolását tűzte ki feladatául ez az első magyar protestáns egyháztörténet, amely nemcsak hogy szép emléke az 1906-iki nagy történelmi esztendőnek, hanem kiegészítője a politikai történetnek is. Sőt, mivel a protestáns egyház, valamint a magyar nemzet változatos, eseményekben gazdag, főlemelő és magasztos története sokszor eggyé olvad a kettős küzdelemben, mivel mindkettőnek ugyanazok voltak a vezérei, harcosai, vértanúi, azért sok helyen egyik a másik nélkül meg sem érthető. Korszakos jelentőségüvé avatja még ezt a munkát az a tény, hogy az nemcsak a magyar evangéliumi protestáns egyház külső fejlődésének történetét hanem a **belső életet** is felöleli, kiterjeszkedik az egyházi élet, az iskolaügy és irodalmi élet ismertetésére is, aminek révén joggal tarthatjuk azt egy nevezetes történelmi korszak **művelődéstörténetének is.**

Megrendelő-lap.

Fizetendő Debreczenben.

HEGEDÜS és SÁNDORTÓL Debreczenben megrendelem Zsilinszky, a magyarországi Protestáns egyház történelme című művet.

Előfizetési feltételek : Ezen mű ára 19 korona, fizetendő 2 koronás egymásután következő havi részletekben, szállítástól kezdődőleg, mindaddig, míg a teljes mű vételére törlesztve nincs. Jogositva van a cég az esedékes és le nem fizetett részleteket, a postaköltség hozzászámításával, a postai megbízás útján bevonni. A részletek be nem tartása a részletfizetési kedvezményt megszünteti és a mű teljes vételárát esedékessé teszi. A fizetett részletek által még ki nem egyenlített része a küldeménynek a szállító cég tulajdonát képezi. Per esetén a debreceni kir. járásbíróóság illetékes. Az üzlet elfogadása a cégnek fenntartatik. A fenti feltételek alapján ezennel megrendelem a fentebb jelzett munkát 19 korona vételárért, fizetendő a megrendelés keltétől kezdődőleg 2 koronás havi részletekben Debreczen a Hegedüs és Sándor cég pénztáránál.

Lakhely és kelet : Sajátkezű aláírás :

Állás :

Az illetéki díjgyűzők 30 tétele értelmében bélyegmentes. Olvasható aláírást kértünk.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

STOWASSER J.

cs. és kir. udv. hangszergyáros

☞ a m. kir. zeneakadémia, színházak, hadsereg, művészek stb. szállítója ☞

Budapest, II., Lánchíd-utca 5.

Ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű vonós-, huros-, fuvó- és ütőhangszereit.

Specialista: huros, vonós, fuvóhangszerek készítésében és javításában. — **Hangfokozó-gerenda!!** mely által bármely hegedű, gordonka, melybe az illesztetik, sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) **Kezesség minden egyes hangszernél.** — **Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt.** Régi mesterhegedűk vétele és eladása. **Legnagyobb gyár és raktár.** Saját találmányu (Rákóczi) **tárogató;** általánosan elismert legjobb, mely tökéletes **solo-hangszerré** általam konstruáltattott. Iskolával 35 frttől feljebb. — **Orgona-harmoniumok.** A gyönyörű hang, melyet a világhírű legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet.

65 forinttól minden árban kapható.

Az összes hangszerek javítása különleges szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden hangszernél. Arjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik. — Kivétel nagyban és kicsinyben.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangu könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készit mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, yersenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben.
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.
Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószekeken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcs e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálak, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléki lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerinti-stylusban, levéltári irománytartó fedeleket*

Értesítés. Van szerencsém a t. közönség szives tudomására adni, hogy **Melocco Péter** budapesti betonáru gyáros debreceni fióktelepét saját szám-lámra átvetem és azt **tetőfedési vállalatommal** egyesítve fogom tovább vezetni. A munkálatokat a legjobb munkaerőkkel és legjobb anyagokból készittetem, miáltal t. rendelőim teljes megelégedését óhajtom elérni. Midőn tisztelettel kérem, hogy nagybecsű bizalmukkal **Lukács Vilmos** kitüntetni sziveskedjenek — **beton-munkát** maradtam kiváló tisztelettel Debrecen, Hatvan-utca 5. szám. Elvállalok = cement és grannító lapokkali burkolást, műkö lépcsők és lábozatok készítését, csatornázásokat szab. karmantjus beton-esővekekkel, hidak és áterezsek építését stb.

Tetőfedési munkák szabadalmazott Eternit asbest cement palával.

Aszfalt lemezzeli egyszerű és kettős ragasztott fedés. Facement tetők készítése. Nedves falak elszigetelése.

Állandó raktár: Kiváló minőségű Portland és román cementből, stuccatur és alabastrom gipszből, köfedél-lemezek elszigetelő lemezekből, tűzálló (chamotte)-tégla, Carbo-lineum, fedéllackok stb.

Amerikai Cottage-szivőlegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállit

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól fölfelé. —
Részletfizetések 8 kor.-tól fölfelé

Pianinók.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve = 5 évi = jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel, templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák.

Tanerőknek külön százalék engedmény.

Baktai EGRY FERENCZ

== har nagöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmege.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállít

harangokat
bármilyen súlyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elismerő irat.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-dűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruk. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modorú haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagyéremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsósgra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPITVA 1845-ben.